МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет музичного мистецтва
Кафедра оркестрових інструментів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету музичного мистецтва
_____Галина БРЕСЛАВЕЦЬ
«___»____2026 року

Робоча програма навчальної дисципліни

ОРКЕСТРОВА ПРАКТИКА
фахова профілізація «Оркестрові духові та ударні інструменти»

Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність В5 Музичне мистецтво

Освітньо-професійна програма Музичне мистецтво

Освітній рівень другий (магістерський)

Харків, 2026

Розробник:
Віктор Плужніков – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри оркестрових інструментів ХДАК

Мова навчання – українська

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри оркестрових

інструментів

Протокол № 1 від 29 серпня 2026 року

Завідувач кафедри Василь ЩЕПАКІН

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету музичного мистецтва

Протокол № 1 від 31 серпня 2026 року

Голова ради факультету ММ Галина БРЕСЛАВЕЦЬ

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів 6</td><td>Галузь знань
В Культура, мистецтво та гуманітарні науки</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Спеціальність
В 5 Музичне мистецтво
Освітня програма:
Музичне мистецтво</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 180</td><td colspan="2">1 – 2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання: 2</td><td rowspan="11">Рівень вищої освіти:
другий (магістерський)</td><td>1 – 3</td><td>1 – 3</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Семінарські</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>60</td><td>16</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>120</td><td>164</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>залік</td><td>залік</td></tr>
</table>

Співвідношення кількості годин практичних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 60 / 120

для заочної форми навчання – 16 / 164

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Оркестрова практика – важлива складова професійної підготовки здобувачів вищої освіти фахової профілізації «Оркестрові духові та ударні інструменти». Її основними кваліфікаційними напрямами є знайомство здобувачів з найбільш поширеними складами оркестрів та їх художніми можливостями; розвиток навичок колективного виконавства, уміння якісно виконувати оркестрову партію з усіма авторськими вказівками, дотримання точності штрихів, ритмічного та динамічного ансамблю; вивчення творів різних жанрів та стилів; опанування репертуару для практичної роботи; акомпанування солістам; гра соло; формування навичок організаційної та репетиційної роботи з професійним оркестром.

Обсяг дисципліни становить 6 кредитів ЄКТС (180 годин). Вивчення дисципліни здійснюється протягом першого та другого років підготовки й охоплює три семестри (1-й, 2-й і 3-й) за денною та заочною формами здобуття вищої освіти.

Для денної форми навчання загальний обсяг дисципліни становить 180 годин, із яких 60 годин (33,3 % загального обсягу) відведено на аудиторні практичні заняття, а 120 годин (66,7 %) — на самостійну роботу здобувачів вищої освіти.

Для заочної форми навчання загальний обсяг дисципліни також становить 180 годин, із яких 16 годин (8,9 % загального обсягу) передбачено для аудиторних практичних занять, а 164 години (91,1 %) — для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Основними формами організації освітнього процесу є практичні заняття у складі оркестру народних інструментів, самостійна робота здобувачів вищої освіти над оркестровими партіями та контрольні заходи. Лекційні, семінарські й індивідуальні заняття навчальним планом не передбачені.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється у формі заліку відповідно до навчального плану. Контроль передбачає оцінювання рівня опанування оркестрових партій, сформованості навичок ансамблевої взаємодії, метроритмічної узгодженості, інтонаційної точності, слухового контролю, виконавської дисципліни, здатності дотримуватися диригентських вказівок та брати участь у цілісному художньому виконанні оркестрового репертуару.

Статус дисципліни — обов'язкова.

Мета дисципліни: отримання практичних і теоретичних знань, необхідних для професійної організаційної, творчої, виконавської та виховної роботи в оркестровому класі та подальше удосконалення практичних навичок, професійних умінь, виконавської майстерності, необхідних диригенту, керівнику оркестрового колективу, артисту оркестру у майбутній творчій діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- удосконалення практичних навичок колективної гри на оркестрових музичних інструментах;
- професійне розуміння жестів диригента та якісне виконання його вказівок;
- розвиток гармонічного, поліфонічного, тембрального слуху, почуття ритму;
- набуття професіональних навичок організаційної та репетиційної роботи в оркестрі;
- засвоєння більш складного оркестрового репертуару;
- отримання стійких навичок гри оркестрових партій, різних за характером, темпом, динамікою;
- виховання дисципліни, вольових якостей, доброзичливості, любові до праці, поваги до колективу та творчого ставлення до виконання своїх обов'язків;
- формування спеціальних практичних знань по організації повсякденної творчої роботи в оркестрі;
- виховання естетичного смаку, любові до національної музичної спадщини України та світової музичної культури.

Передумовою вивчення дисципліни є здобуті раніше результати навчання та комплексне вивчення і взаємодія цілої низки музично-теоретичних і спеціальних дисциплін, серед яких: історія музики, гармонія, аналіз музичних творів, оркестровий клас, читання оркестрових партитур, інструментування, методика роботи з оркестром та ін.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна відповідно до ОПП «Музичне мистецтво»

Загальні компетентності	ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції. СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.

	СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності. СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації. СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету. СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу. СК 10. Здатність до професійного саморозвитку та вдосконалення виконавської, педагогічної та дослідницької майстерності

Програмні результати навчання
відповідно до ОПП «Музичне мистецтво»

Програмні результати навчання	РН 1. Володіти професійними навичками виконавської (диригентської), творчої та педагогічної діяльності. РН 2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах. РН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві. РН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію. РН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій. РН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Твори західно-європейських композиторів.

Рекомендується залучення до репертуару оркестру кращих зразків західно-європейської музичної культури.

Тема 1. Розбір музичного тексту оркестрових партій та визначення раціональної аплікатури.

Тема 2. Опрацювання штрихів і прийомів звуковидобування відповідно до специфіки оркестрового інструмента.

Тема 3. Робота над динамікою, нюансуванням і виразністю виконання оркестрових партій.

Тема 4. Запис партії під метроном, удосконалення метроритмічної точності та стабільності виконання оркестрових партій.

Розділ 2. Твори українських композиторів.

Передбачає залучення до репертуару творів українських композиторів.

Тема 1. Розбір музичного тексту оркестрових партій та визначення раціональної аплікатури.

Тема 2. Опрацювання штрихів і прийомів звуковидобування відповідно до специфіки оркестрового інструмента.

Тема 3. Робота над динамікою, нюансуванням і виразністю виконання оркестрових партій.

Тема 4. Запис партії під метроном, удосконалення метроритмічної точності та стабільності виконання оркестрових партій.

Розділ 3. Твори-акомпанементи з солістами-вокалістами або інструменталістами.

Тема 1. Розбір музичного тексту оркестрових партій та визначення раціональної аплікатури.

Тема 2. Опрацювання штрихів і прийомів звуковидобування відповідно до специфіки оркестрового інструмента.

Тема 3. Робота над динамікою, нюансуванням і виразністю виконання оркестрових партій.

Тема 4. Запис партії під метроном, удосконалення метроритмічної точності та стабільності виконання оркестрових партій.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Твори західно-європейських композиторів.												
Разом за розділом 1	60		20			40	60		6			54
Розділ 2. Твори українських композиторів.												
Разом за розділом 2	60		20			40	60		6			54
Розділ 3. Твори-акомпанементи з солістами-вокалістами або інструменталістами.												
Разом за розділом 3	60		20			40	60		4			56
Разом	**180**		**60**			**120**	**180**		**16**			**164**

4. Теми самостійної роботи.

	Назва теми	**Денна форма**	**Заочна форма**
1.	Твори західно-європейських композиторів.	40	54
2.	Твори українських композиторів.	40	56
3.	Твори-акомпанементи з солістами-вокалістами або інструменталістами.	40	54
	Разом:	**120**	**164**

Треба зазначити, що якісне та високопрофесійне засвоєння необхідного репертуару неможливе без копіткої повсякденної самостійної роботи. Тому головними завданнями **самостійної роботи** студентів над відповідним оркестровим репертуаром є**:**

- закріплення музичного матеріалу, опрацьованого на загальній репетиції оркестрового колективу;
- вдосконалення виконавської майстерності на своєму оркестровому інструменті, відпрацювання музичного тексту потрібними штрихами, відповідною динамікою, характером, нюансами, в потрібному темпі тощо;
- розставлення потрібної, професійно виправданої аплікатури згідно з особливостями музичного тексту;
- здобуття стійких навичок читання нот з листа шляхом опанування відповідного музичного матеріалу;
- розвинення музичних здібностей та виконавської майстерності за допомогою розширення репертуару та музичного кругозору;
- ознайомлення із різними жанрами, стилями та формами музичних творів;
- підкріплення практичних вмінь та навичок теоретичними знаннями з методичної та музикознавчої літератури, відповідних посібників;
- прослуховування записів виступів провідних оркестрів, ознайомлення з творчими інтерпретаціями музичних творів провідними майстрами українського та світового музичного мистецтва.

6. Методи навчання. Форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання: словесні, пояснювально-ілюстративний, практичний (гра на оркестровому інструменті), репетиція оркестрового колективу, практичні заняття.

Форми контролю: поточне опитування, міжсесійний контроль (академконцерт), залік.

Розподіл балів за формами контролю:

- відвідування заняття – 1 бал;
- здача оркестрових партій – 2 бали;
- міжсесійний контроль – до 30 балів.

Можлива максимальна кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 70; залік – 30 балів.

Поточний контроль за успішністю підготовки здобувачів освіти здійснюється викладачем безпосередньо в результаті кожного практичного заняття під час виконання студентом творів репертуару оркестру на загальних (або групових) оркестрових репетиціях та запису партій (відео або аудіо) при дистанційному навчанні.

Окрім того, рубіжний контроль здійснюється під час атестацій (у формі

академконцертів) та заліків. Оцінка навчальних досягнень студентів здійснюється за результатами виконання музичних творів залучених до репертуару оркестру під час академконцерту (поточний контроль) та під час заліку (підсумковий семестровий контроль).

7. Критерії оцінювання успішності навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	Критерії оцінювання виконання
90 – 100	**A**	відмінно	Високий художній рівень виконання: - яскраве, осмислене виконання зазначеної оркестрової партії; - бездоганна гра тексту; - використання багатого арсеналу виразних засобів; - високий рівень володіння виконавською технікою та звуковеденням.
82-89	**B**	добре	Достатньо високий художній рівень виконання із зрозумілим художньо-музичним трактуванням, але: - деякі огріхи у технічній проробці виконання; - невизначений характер інтонації та ритмічної гри.
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	- посередній технічний рівень підготовки; - недостатній штриховий арсенал; - певні проблеми у виконавському апарату, які не дозволяють донести до слухача художній задум твору.
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	- виконання із досить частими зупинками; - монотонна динаміка без елементів фразування та інтонування; - відсутність особистісної участі студента у процесі виконання.

0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	- неможливість виконання жодної оркестрової партії навіть із зупинками та повторними спробами; - спроби читання нотного тексту з листа вказують на відсутність ознайомлення студента із музичним твором; - відсутність мотивації вивчення оркестрових партій музичних творів оркестрової програми; - регулярна відсутність без поважних причин на оркестрових заняттях та на екзамені (академконцерті).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– поточний контроль (перевірка партій, виконання індивідуальних практичних завдань, виступ у концертах, творчих звітах);
– підсумковий контроль – залік (виконання оркестрових партій на заліку наприкінці семестру).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

З.м.1	**З.м.2**	**З.м.3**	**Разом**	**Залік**	**Сума**
25	25	20	70	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Навчально-методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення передбачає наступні джерела:

1. Оркестровий клас. Робоча програма навчальної дисципліни за рівнем «магістр» (рукопис). Розробник – В. М. Плужніков. – Харків : ХДАК, 2026.

2. Оркестровий клас. Силабус (рукопис). Укладач – В. М. Плужніков. Харків : ХДАК, 2026.

9. Рекомендована література

Обов'язкова

1. Бєлова, Є. Д. (2020). Звукообрази ударних інструментів: сучасність та ретроспекції. *Аспекти історичного музикознавства*. XIX – XX. ХНУМ імені І. П. Котляревського. 120–139.
2. Григор'єв, Г. М. (2004). Робота диригента з духовим оркестром: метод, рекомендації. Київ.
3. Канаєв, С. В. (2018). *Робота диригента з оркестром: методологія та практика ансамблевого строю.* Львів: Сполом.
4. Михайлов, О. В. (2022). *Основи аранжування та виконавської практики в естрадних та джазових оркестрах.* КНУКіМ. Київ.
5. Пастушок, Т. В. (2021). Формування комунікативної культури диригента оркестрового колективу у процесі творчої діяльності. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2(30). 25–29.
6. Посвалюк, В. Т. (2017). *Мистецтво гри на духових інструментах (в контексті оркестрового туті).* Київ.
7. Романюк, І. М. (2020). *Оркестровий клас та практика: Навчально-методичний посібник для студентів мистецьких спеціальностей.* Івано-Франківськ.
8. Терлецький, М. М. (2000). Методика роботи з духовим оркестром. Рівне. Перспектива.
9. Черкашин, С. О. (2021). *Специфіка ансамблевої взаємодії в інструментальних колективах різних типів.* Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського.
10. Шумський, М. О. (2022). Розвиток виконавської культури оркестрових диригентів у процесі магістерської підготовки. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. № 3. 220–225.
11. Adenot, P. (2015). The orchestra conductor. Online since 22 November 2015, connection on 30 July 2019. DOI : 10.4000/transposition.1296

Додаткова

1. Плужніков, В. М. (2026). Творчі досягнення Г. Берліоза як диригента-реформатора. *Культура України.* Вип. 92, 85–94. ХДАК. Харків.
2. Ракочі, В. О. (2020). *Оркестр у музичному просторі Європи XVII – XXI століть. Витоки. Трансформації. Концепції : монографія.* Київ.

Інформаційні ресурси

1. IMSLP / Petrucci Music Library — Міжнародна бібліотека нотних партитур та оркестрових голосів (суспільне надбання)
2. http http://www.nbuv.gov.ua/portal/
3. http://www.musicfancy.net/uk
4. Бібліотека ХДАК http://lib-hdak.in.ua/